

SUSTAVNI OGLEDI I TERMINOLOGIJA U OSNOVAMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA STANOVNIŠTVA HRVATSKE OD KRIZA I POSLJEDICA

SUGNETIĆ, T., JAGER, M., MOLAK, B., SUGNETIĆ, N.

Uprava za zaštitu i spašavanje u osnivanju, Zagreb, Ksaverska cesta 107

SAŽETAK: Sustavno raditi u području zaštite i spašavanja stanovništva od kriza i posljedica u Hrvatskoj znači trajno raditi na novim postupcima i modelima kojima se može bitno poboljšati organiziranost, upravljanje, efikasnost i materijalno pokrivanje društva, posebno onih struktura, koji se bave djelovanjima zaštite i spašavanja stanovništva dobara i okoliša na siguran način od kriza i posljedica. U radu se definiraju se pojmovi i sadržaji s terminskom i stručnog gledišta. Sami pojmovi i njihove osobitosti su posloženi po nekom određenom hijerarhijskom i logičnom slijedu. Posloženi su samo neki, i to oni, koji su važni za stanovništvo i djelatnike u radu na zaštiti i spašavanju od kriza i kriznih posljedica.

Bilježe se termini-pojmovi, koji imaju svoje značenje, skalu, sadržaj, opseg, doseg, jasnost, stručnu i praktičnu interpretaciju i provjerljivu praksu za zaštitu i spašavanje stanovništva RH Hrvatskoj. S nekoliko naznaka pokušava se odgovoriti na postavljena pitanja i na njihovu suvislost u okvirima suvremenih društvenih, socioloških, tehničko-tehnoloških i suvremenih standarda, procesa tranzicije i globalizacije itd.(1.2.3.4.5)

Ključne riječi: terminologija, R Hrvatska, sustavnost, zaštita i spašavanje stanovništva

UVOD:

U Hrvatskoj je malo radova koji određuju sustav pojmova –terminologiju kao bitnu epistemološku odrednicu u definiranom predmetu i sadržajima koji su bitni i potrebni za složen sustav zaštite i spašavanja stanovništva od kriza i posljedica (1.3).Pojmovi u Hrvatskoj nisu jednoznačno uređeni. Oni imaju svoja različita značenja i spoznaje sa svojim rasponom znanstvene i stručne interpretacije.

1994. godine napušten je Sustava zaštite i spašavanja stanovništva Hrvatske od kriza i posljedica.On je bio osmišljen i izgrađivan na suvremenim načelima i standardima u tijeku rata. Prijelazom sustava zaštite i spašavanja iz MORH-a u MUP RH, promijenio se je odnos i praksa prema toj strukturi obrane i zaštite stanovništva. I sustav samih terminoloških osnovnih pojmova je promijenjen. Kadrovi su promijenjeni ili protjerani. Na najodgovornija mjesta postvljene su osobe bez stručnog i operativnog iskustva. Zatečen najiskusniji i najstručniji kadar u stožernom tijelu upravljanja je obezvrijeđen ili «rasturen».

U to vrijeme se je u MORH-u eksperimentalno mijenjala terminologija. Pisani su pojmovnici, uporabnici i drugi sličnici, više na povijesnim, a manje na načelima suvremenih struka i tehničko-tehnoloških standarda. Između ostalog i to je dovodilo do nesnalaženja osoba na terenu. Stvarale su se poteškoće u komuniciranju i u praktičnom djelovanju u u poslovima na terenu. Pisanih materijala, teorijskih i praktičkih terminološko-pojmovnih iskustava za razrješenje potreba službe nije bilo.

Zato se u radu s razlogom pokušava ukazati na neke pojmovno terminološke probleme i to na one, koji se često koriste u svakodnevnom stručnom radu i koji su potrebni za djelovanje sustava zaštite i spašavanja stanovništva R Hrvatske od kriza i posljedica .

MATERIJAL I METODE

U radu se koristila metoda analize sadržaja, povijesna metoda, metode sustavne analize i normativna metoda (2.4.5)

RAD S DISKUSIJOM

Do 2002.godine odnos MUP- a RH prema zaštiti i spašavanju nije bio na odgovarajućoj razini. Sustav zaštite i spašavanja stanovništva Hrvatske od kriza i posljedica nije bio primarno i integralno sigurnosno pitanje, već su bili primarni drugi poslovi u djelokrugu MUP-a RH. Sustav zaštite i spašavanja stanovništva od kriza i posljedica nije imao očekivani svoj pozitivan razvoj. Aktivnosti zaštite i spašavanja su bila više sektorski rješavanje problema nego integralno i suvremeno. Multi i intradisciplinarnim način rješavanju problema nije realiziran. Primarni problemi u području zaštite i spašavanja stanovništva od kriza i posljedica nisu riješeni. Sekundarni ili marginalni problemi su rješavani (npr. promjene dizajna odjeće, obuće, znakovlja, boje, turističko-pokazne vježbe, međunarodni «seminari», promičbene donacije, tiskarske i plakatne djelatnosti a rat u tijeku !). Istodobno ljudski resurs i materijalni resurs se smanjivao. Sve to je opterećivalo opću sigurnost Hrvatske i njenih stanovnika.

Tajne sistematizacije i subjektivizam pojedinaca-rukovoditelja snizio je već upitnu sposobnost rudimenata sustava zaštite i spašavanja stanovništva od kriza i kriznih posljedica. Dakle, izostali su iza 1994. godine rezultati zaštite i spašavanja, a tzv. “civilna zaštita” formalno pravno-nestaje 1998.godine (6). I to su bili razlozi, zašto nije bilo vremena za neka redefiniranja osnovnih pojmova–termina iz struke. Nisu se napravila odgovarajuća potrebna osvježavanja i usklađivanja sa svjetskim i suvremenim standardima, razinom znanja i spoznaja profesionalnih djelatnika u Hrvatskoj čija je zadaća–zaštita i spašavanje stanovništva R Hrvatske od kriza i posljedica.

Rečeno je, da intra i interdisciplinarni pristup u rješavanjima nije bio priznat ni afirmativan. Afirmirane su neke «druge vrijednosti» i interesi iz nekih drugih pravremenata. I tako je Sustav zaštite i spašavanja stanovništva Hrvatske od kriza i posljedica «pao», a nije trebao. Zato je sada potrebno obnoviti one vrijednosti koje određuju ljudski, opće i posebne vrijednosti hrvatskog društva.

Postavlja se pitanje, tko će dati percepcije, projekcije, koncepciju, doktrinu i strategiju, zaštite i spašavanja stanovništva R Hrvatske od kriza i kriznih posljedica ? Opće je poznato, da ljude, prostor i najpozitivnije vrijednosti strateškog prostora Hrvatske ne može nitko «izvesti», ali može navesti na puteve sigurnosti i prosperiteta.To može napraviti hrvatski ljudski stručni i profesionalni resurs sa svojim znanjima, novim tehničkim tehnološkim i civilizacijski novim i suvremenim vrijednostima uz partnersku kooperaciju i podršku svijeta.

Problemi.

U Hrvatskoj višedimenzionalno prepoznavanje definiranih problema ne bi trebala biti neka metodička novost, ali što je općenito pojmovno problem i što su problemi to bi trebalo odrediti u našem sustavu zaštite i spašavanja. *Problem(i)* su u tom sustavu organi zirane i rafinirano raspoređene neadekvatne ljudske snage, koje se nalaze na svim razinama strukture hrvatskog društva koje ne žele promjene.

Problemi po svojoj strukturi imaju svoje sadržaje, elemente, obilježja i druge osobitosti i oni se mogu definirati od određenih stručnjaka, struka i profila.

Profesionalnost.

U filozofiji i konstelaciji snaga i odnosa, pojam profesionalac i ili pojam profesionalnog napretka u sustavu zaštite i spašavanja stanovništva nije imao svoju realan, neovisnu, stručnu i stratešku vrijednost. U sustavu zaštite i spašavanja, subjektivne ocjene pojedinca rukovoditelja u sustavu imale su veću vrijednost i prednost pred znanjima, sposobnošću i kompeticiji profesije i profesionalaca, koji su ipak bili glavna poluga održivog i funkcionalnog kakvog-takvog djelovanja obrane i zaštite stanovništva Hrvatske od kriza i posljedica. Došlo je vrijeme, da se afirmiraju sve pozitivne vrijednosti profesija i profesionalaca u obrani i zaštiti stanovništva od kriza i posljedica na itner i intradiscipliniranom timskom i integhralnom principu djelovanja. U zapećak je potrebno staviti podobnike, po dložnike i komesare bez profesionalnih znanja, kompeticije i spremnosti za suradnju itd.

Sudbina profesionalaca.

Profesionalac izvršitelj u sustavu, u buduće, također neće imati «pravo na grešku». «Po jedinicu-ovlaštenik» do sada je imao «pravo» grešku, ali u buduće i on će se morati sankcionirati za propust. Treba napustiti praksu nagrađivanja ovlaštenika za propuste-odličjima i materijalno. To je djelovalo negativno na razinu ozbiljnosti života i rada u MUP-u RH u djelatnostima zaštite i spašavanja stanovništva (6).

U proteklom razdoblju u radu su društveno-pedagoške-filozofske struke imale prednost i podobnost pred prirodoslovno-tehničko-humanim strukama. Sprega pravničko ekonomskih čelnika Vlasti neprekinuto je servisirala u radu kadrove- «komesare» s formalno-pravno završnim «društvenim obrazovanjem i fakultetom» pred drugim profesionalcima. Posebno su na sceni i praksi u sustavima zaštite i spašavanja svih razina bili na cijeni i odani «osmišljivači, stratezi, planeri, procjenitelji» profili tipa obrazovanja ONO I DSZ i njihovih tzv. ONO i DSZ specijalnosti - politolozi, novinari-politolozi, profesori ONO I DSZ u užem smislu poimanja itd. Na cijeni i od povjerenja su bili i ostali profesori, nastavnici, sociolozi, defektolozi, ekonomisti turističkog smjera itd. i druge osobe koje nisu imale ni dana prakse u svom osnovnom zvanju, a koji su u MUP-u RH dobivali pristojnu plaću i beneficije. Njih se nije diralo niti slalo na dopunsko školovanje. Na dopunsko školovanje slali su ratni zapovjedni kadar i osobe sa znanstvenim i akademskim stupnjevima (doktori i magistri) itd. navodno je preko 1000 lažnih diploma pronađeno u MUP-u RH. Da li su sankcionirane osobe za lažno predstavljanje i podizanje nerealno većih plaća? Da li su vratile preplaćenu plaću?

Sistematizacija.

Subina je htjela, da o »nesposobnostima» i o «tajnim sistematizacijama u MUP-u RH» i o sudbini «zaštitara» odlučivali odbjegli i izgubljeni menadžeri i dezerteri! Iza rata su povratnici u MUP RH, npr. ex OCZMUP RH, odlučivali o sudbinama i životu zatečenih profesionalaca i neizravno njihovih obitelji. Krojači «tajnih sistematizacija tajnom su ostali zaštićeni na dobro plaćenim funkcijama, mjestima i poslovima koje ne znaju raditi.

Tajnim sistematiziranjem najstariji i najstručniji i zapovjedni ratni i stručni kadar imao je za posljedicu druženje s polaznicima dopunskih vikend honorarne škole koje imaju iste programe za kuhare, jasličke ritmičare magistre i doktore! Da li su predlagateljima tih i takvih tajnih sistematizacija u MUP-u RH provjeravala znanja i njihove druge vrijednosti ?

Kriteriji i poboljšanja.

Najveće vrijednost kriterija trebale bi biti usklađenost različitih ciljeva i karaktera, u rasponu od socijalnih, stručnih i ranije navedenih. Samo visoko formirani i uravnoteženi sklad postavljenih i definiranih kriterija, moći će i može, biti podsticaj, koji će predložiti poboljšanja i uvođenje boljih rješenja na osnovama iskustva i definiranih problemima starog i sve s ciljevima i načinima, da se prevlada filozofija i kriteriji samoljublja samohvale, podobnosti, poltronstva, samodopadljivosti, podadosti, odanosti, koketnosti, ulagivanja i oportunitizma pojedinaca u društvu. *U ovo naše vrijeme, podneblje i prizemna filozofsko-socijalna gledišta u hrvatskom okolišu opterećuju moguću koncepciju i (buduće?) strategije hrvatske zaštite i spašavanja.*

Nove ideje.

Neke nove ideje, nove osnove, nove metode i neki neopterećeni mentalni ljudski sklopovi, znanja i spoznaje moći osmisлити i sprovesti na novim odlukama i stavovima našu nacionalnu strategiju na nekoj novoj i boljoj i osmišljenoj koncepciji obrane i zaštite stanovništva od kriza i posljedica. Oni će moći izgraditi osnove svoje sigurnosti, na osnovama svoje doktrine, strategije i organiziranih snaga i odnosa i lokalne i globalne prakse - i to sve po svoje interese, za nas i za interese akceptora i donatora zaštite.

Pojmovi i termini.

S razlogom se u ovom radu i u ovoj složenoj inter i intradisciplinarnoj djelatnosti i odnosima, mora početi od terminoloških pretpostavki, da u *Hrvatskoj sustav zaštite i spašavanja mora biti tako organiziran i djelotvoran u obavljanju svojih zadaća, da može biti u skladu s najprečim zadacima uz što manje izgub, e što su ga nametnuli definirani problemi i sam predmet definirane djelatnosti- zaštita i spašavanje stanovništva RH.*

U tom kontekstu napisanog sadržaja, razvio i održao se je *sustav nekih osnovnih pojmova (terminologija)* kao bitna epistemološka odrednica defendološke znanosti.

Pojmovi koncepcija, strategija, doktrina, obrana, civilna obrana, kriza, vrste kriza, organizacija, zapovjedanje i upravljanje, problemi, ciljevi, rješenja, politički stavovi i odluke određuju se kao osnovni pojmovi tradicionalne defendologije koji nisu jednoznačno znanstveno uređeni, a imaju svoja različita značenja i svako značenje široki raspon interpretacije. Iz spoznaja da razviće i definiranje pojmova, njihova sadržaja i obilježja podložno je promjenama u vrijednosnom, praktičkom i vremenskom smislu, njih je potrebno obnavljati i osuvremenjavati u skladu s dogovrenim standardima i običajima života i struke R Hrvatske i šire. Teorija i praksa defendologije ukazuje na potrebu znanstveno-metodološkog-stručnog definiranja osnovnih pojmova koji su bitni i susreću se kroz Sustav zaštite i spašavanja stanovništva Hrvatske od kriza i posljedica, a s praktičkog gledišta su važni za suvremeno i tehničko-tehnološko i društveno poimanje suvremene obrane i zaštite stanovništva od kriza i kriznih posljedica (7).

Što je proces ? Proces je logički uređen slijed etapa (koraka) kojima se ulazi pretvaraju u izlaz. U određenom je smislu takvo shvaćanje procesa blisko predodžbi o algoritmu.

Naime, u životu organizacije sve većuz ulogu imaju informacijske tehnike, a informacijske tehnike ne razumiju nikakav drugi jezik osim jezika algoritma (8)

Što je to definiranje procesa ?

Nove norme definiranjem određenih procesa mogu pretpostaviti takva djelovnja po kojima ćemo postići željene/očekivane rezultate, koji će nam biti od pomoći/prednosti pri formuliranju politike i strategije za ostvarivanje određenih npr. obrambeno-zaštitnih tijeva, dovodi do prediskazljivih rezultata, boljih korištenja resursa, kraćih i operativnih ciklusa i manjih gubitaka na ljudima i materijalu itd. (8).

Što je strategija ? Strategija (grč.) je grana ratne vještine koja se bavi pripremom i upotrebom obrambenih/ oružanih snaga kao cjeline(9), ili strategija je dokument koji utvrđuje jedinstvene osnove za kreiranje i provedbu institucijskih rješenja, mjera i aktivnosti u reagiranju na opće sigurnosne izazove i konkretne oblike ugrožavanja R Hrvatske. (10).

Da li Hrvatska ima osmišljenu strategiju (nacionalne sigurnosti)? Ima . Zastupnici su većinom glasova istu prihvatili u ožujku mjesecu 2002.godine većinom glasova u Saboru RH . Koje su njene vrijednosti, to se može zaključiti iz tijeka saborske rasprave (10.17). Između ostalog u njoj su napisani geografski pojmovi koji nisu u skladu s hrvatskom povijesnom i suvremenom toponimijom. U njoj se bilježe države kojih nema. Iznose se i neki novi strateški pokazatelji koji stvarno nisu novi, već su isti stari više desetaka godina. Domovinski rat (?) nije osnova te strategije. Ne spominju se Hrvati u «Hrvatskoj strategiji sigurnosti». Miješaju se društvene i socijalne kategorije. Nedovoljno je u njoj poznat pojam «stanovništvo, građani». Seljaci se ne spominju. Svi pojedinci i osobnici su «građani». Definicije kriza i vrste krize kao takve su (su posljedica djelovanja prirode, tehnologije i čovjeka-rata) amputirano su definirane i napisane. U točki 93. Strategije navodi se, kao primarni zadatak i jačanje «sustava civilne zaštite RH». Ali on formalno pravno ne postoji od 1998.godine (5), a njegovi rudimenti su neupotrebljivi. Ne može govoriti o«daljem razvoju civilne zaštite» (točka 94. Strategije) pogotovo ne one integralne, ako sustava -nema. Usvojena Strategija potrebuje vrijeme i djela. Javnost i moguće rješeni problemi i potrebe dati će ocijenu o njoj i post finem ocijenu znanju, odgovornosti i odnosu sabornika i njihova zastupanja, sve u odnosu na hrvatske interese i stanovništvo-državljanke Hrvatske i posljedice, pogotovo u okolnostima, kada je ona donesna u vremenski i drugačije ishitrenim (nametnutim ?) uvjetima (10.17).

Što je doktrina ? Doktrina (lat.) je jedinstven sustav usvojenih i znanstveno zasnovanih saznanja, stavova, načela o pripremanju i angažiranju hrvatskog društva za obranu i zaštitu i vođenje obrambeno-zaštitnog rata (9).

Da li Hrvatska ima razrađenu doktrinu ? – Ne, nema za «civilnu obranu».

Što je koncepcija ? Koncepcija (lat.) je osnovna zamisao, ili polazna osnova. Ona čini polaznu osnovu doktrine. (9). Da li Hrvatska ima osmišljenu koncepciju «civilne obrane»? Nema .

Što je tema ? Tema (grč.) je predmet nekog razgovora, zadatka, posla, naslov, djela itd. (9) Da li su teme u Hrvatskoj oživotvorene, profesionalno i praktički ? U Hrvatskoj su teme u svezi integralne «civilne obrane» otvorene.

Što je vlast ? Vlast obično podrazumijeva– silu (9). Hrvatska istu ima.

Što je sustav ? Sustav čini neki skup elemenata koji ima svoje točno određeno mjesto i raspored u sustavu (11). Da li RH ima razvijen sustav zaštite i spašavanja stanovništva od kriza i posljedica? Nema !

Što čini strukturu sustava ? Strukturu sustava čine akcijski sadržaji organizacijski elementi. Da li su hrvatski definirani i operacionalizirani ? Ne, nisu !

Što su akcijski sadržaji i (imaju li) indikatori(e) npr. obrambenih aktivnosti, zaštitnih aktivnosti i poslove/radnje od normiranja, zapovjedanja koordiniranja itd.

Dali su ti i slični indikatori određeni, sređeni, opisani, grupirani itd ? Nisu !

Što čini organizacijske sadržaje/elemente (strukture sustava) ?

Čine obrambeno zaštitne snage, sredstva i subjekti (donatori/akceptori zaštite, fizičke i pravne osobe svih razina i kategorija). Kakvi su sada sadržaji ? Rudimentni i upitni.

Što su odgovorne osobe ? Odgovorne osobe u zaštiti i spašavanju su definirani imenovani, subjekti s zakonskim i drugim ovlastima, određenom razinom znanja, spoznaja, iskustva i osposobljenosti iz određenih oblasti zaštite i spašavanja za određene krize poznatih uzroka i iz specijalnosti ovlaštenika vršitelja upravnih, kodinacijskih i izvršnih radnji obrane i zaštite u određenoj sredini i vremenu. Istina je potrebno dati nova, obnovljena ili potpuna znanja različitih razina, opsega, dosega, struka i profesija.

Što su ciljevi ? Ciljevi su osnovni/najvažniji činitelji upravljanja i zapovjedanja. Njima se ostvaruju željene funkcije ili/izrada nekog sustava. Ciljeve određuju društveni subjekti. On mora biti jasno određen i realno postavljen da bi se mogao ostvariti (11).

Da li je pozitivno u potpunosti ostvarila svoje obrambeno zaštitne ciljeve R Hrvatska u svom sustavu zaštite i spašavanja stanovništva ? Nije. 1998. godine su formalno pravno napušteni.

Što je upravljanje u krizama ili izvanrednim stanjima ? Upravljanje u krizama ili izvanrednim stanjima jedna od najsloženijih ljudskih djelatnosti i ono nije jednostavno provoditi ni u mnogo razvijenim i bolje organiziranim društvima nego je Hrvatska. Bit upravljanja u krizama i u izvanrednim stanjima je u nužnosti povezivanja brojnih operativnih organizacija u cjelovit i učinkovit sustav, što je u svijetu i osnovni zadatak tijela profesionalne državne uprave za izvanredna stanja (12). Da li je management za krizna i antikrizna djelovanja u RH kompetentan i osposobljen za djelovanje ? Ne.

Što je kriza ? Što je krizno stanje ? Krizna stanja o kojima se stara organizacija za upravljanje u kriznim stanjima (lokalna, županijska, državna) mogu biti izazvana trima činiteljima-prirodom (poplave, oluje, potresi, požari), tehnologijom (opasne tvari, radioaktivnost, terorizam) i ratom (razaranja, uništavanje stanovnika, epidemije) (13).

Da li je Hrvatska imuna od pojava kriza i kriznih posljedica ? Ne,

Tipovi/ vrste nesreća i njihovi efekti ?

Dr R. Alderslade kategorizira nesreće kao prirodne, tehnologijske i i/ili složene. U značajke složene nesreće uključuju se obilježja procesa – socijalne dezintegracije, kolaps, pojavu unutrašnjih nemira/konflikta i nasilje. Tu su uključeni i vanjski sukobi. Tehnološke, složene i prirodne nesreće imaju implikacije na zdravstveni sustav, humanitarne izvorne odjeljke, na ranjive socijalne i biološke skupine, humanitarno pravo, javno zdravstvo, psihosocijalne činitelje i zaštitu itd. (14)

Što je plan ?

Planom bi se trebala odrediti organizacijska struktura i sam definitivni tijek akciju u slučaju krize ili krizne situacije. On ima svoj sadržaj, obilježja i osobitosti. Plan se mora zasnivati na činjenicama ili valjanim pretpostavkama, na popisu resursa zajednice, on mora predložiti i odrediti organizacijsku strukturu, mora biti osmišljen i pisan jednostavnim jezikom, svi različiti elementi plana sa svojim obilježjima moraju biti (is)koordinirani,

sukladni, slijedni i moraju pristajati zajedno (3). Da li je planiranje u Hrvatskoj uvjerljivo ? Ne.

Što su indikatori organiziranosti i djelotvornosti sustava zaštite i spašavanja stanovništva RH od kriza i posljedica ? (4.5) Neki pokazatelji organiziranosti i djelotvornosti koji daju odgovor na postavljene pretpostavke «da suvremena organiziranost i pripremljenost sustava zaštite i spašavanja nije adekvatna potrebama i da je u svojim organizacijskim i funkcijskim rudimentima» *idu u smislu definiranja neke skupne zavisne varijable* i doli vanju odgovora nakon analize rezultata istraživanja, koji prihvaćaju ili odbacuju hipotezu.

Što su nezavisne varijable ?

Nezavisne varijable (kao npr. koncepcija, doktrina, pripremljenost, kvalitativna ili kvantitativna struktura itd) *imaju stabilne indikatore (nezavisnih varijabli)*, svoja *obilježja* u rasponu od konceptijskih ogleda, planova, procjena, starosne dobi, spola, sprema itd. (15.16)

Što je operacionalizacija nezavisnih i zavisnih varijabli ?

Procesom odgovarajuće operacionalizacije istraživačkih varijabli vrši se provjeravanje postavljene određene hipoteze u nekom određenom israživanju. (15.16).

ZAKLJUČAK:

1. Sustavsko stajalište zahtijeva usklađivanje svih aspekata djelatnosti organizacije. Prije svega dovodi do povezivanja zadaća koji nastaju u okvirima koncepcije kakvoće s misijom organizacije, njezinom vizijom, doktrinom i strateškim ciljevima itd. (8).
2. Sustavski pristup dovodi do revizije naših predodžaba o organizaciji. To načelo, kao i sva ostala, dovode do revizije logike rada i upućuju na pronalaženju boljih sustavskih i praktičkih rješenja.
3. Sustavna poboljšanja procesa omogućavaju racionalizaciju i smanjenje materijalnih troškova pri osmišljavanju, razvijanju i širenju sustava zaštite i spašavanja, ali ne na štetu raspoloživih materijalnih i drugih kapaciteta i sposobnosti Hrvatske.
4. S razlogom J. Adler upućuje na japansku «filozofiju «5 S» koja se kreće u okvirima, vezama i odnosima organiziranosti, sustavnosti, čistoće (točnosti-što zahtijeva pomnu analizu sadašnjeg stanja stvari u sustavu radi otkrivanja puteva i razloga kretanja svake stvari), normizacije svih sastavnica rada, kako bi se omogućilo, da se svako kretanje dovede do savršenstva) i discipline, točnije samodiscipline, koja se ne zasniva na strahu i kazni, nego na unutrašnjoj uvjerenosti u svrhovitost upravo takvog ponašanja i rješavanjima problema. (8).
5. Odgovori na pitanja «5W.1H» (14), što, zašto, gdje, kad, tko i kako ? mogu i u hrvatskom «nekom sustavu zaštite i spašavanja» pomoći u postizanju kritičnog uvida u obrambeno-zaštitni proces i njegove elemente s mogućnošću pronalaženja boljih puteva prema poboljšanjima i prijedlozima novih rješenja (8)
6. Potrebno izvršiti terminološko/pojmovna usklađivanja na novim suvremenim osnovama i standardima struka i profila.
7. Integralni sustav zaštite i spašavanja stanovništva Hrvatske od kriza i posljedica je sigurnosno, sustavno i strateški pitanje koje treba dobiti brza, kvalitetna i osmišljena rješenja. Potrebno je aktivirati resurse i mehanizme - obrane zemlje, posebno neke nove «civilne obrane» sa svim njenim segmentima sustava zaštite i spašavanja stanovništva Hrvatske od kriza i posljedica.

LITERATURA:

1. SUGNETIĆ, T.: Zdravstveni segmenti obrane i zaštite stanovništva Republike Hrvatske. Tribina: Sustavsko mišljenje i rasuđivanje. rasprava o temi "Znanje i krize". Akademija tehničkih znanosti. FKIIIT Sv. u Zagrebu. Zagreb. 2. ožujka. 2001.-referat.
2. MOLAK, B., SUGNETIĆ, T.: Zaštita i spašavanje stanovnika , dobara i okoliša u slučaju kriza ili izvanrednih stanja. II hrvatski kongres hitne medicine s međunarodnim sudjelom vanjem. HD za hitnu medicinu i ustanovu za HMP.Zagreb.15-16.11.2001.
3. MOLAK, B. : Planiranje za slučaj kriza. Polic.sigur., Zagreb. 1996. Br. 3. 296-297.
4. SUGNETIĆ, T.: Parameters for the assessment of threats and risks of major epidemic of infectious diseases in civilians in Croatia. CBMTS 1. Zagreb-Dubrovnik, 25-31. october, 1998. in Proceeding of CBMTS I, MDRC.ASA INC.Zagreb,May, 1999.65/315-320.
5. Nacionalna klasifikacija i registar zanimanja NN, Br. 111/98.
6. SUGNETIĆ, T., SUGNETIĆ, N. : Croatian population, medical care and health factors.CBMTS INDUSTRY II COC, ASA, Inc. World Congress on Chemical and Biological Terrorism. Dubrovnik, Croatia 22-27 april, 2001.
7. MILAT, M. : .Metodički ogledi.Zagreb, 2001, 45.
8. ADLER, J. : Anatomiji organizaciji s točki zrenija u fiziologiji // Standardi i kačestvo. 2001. br.2 u : Glasilo DZNM. Br. 7-8. 2001. 217. 224. 218-219. 219.
9. Leksikon JLZ. Leksikon JLZ. Zagreb.1974. 936
10. Saborski vijesnik. HS. IHS. Zagreb. 2002. Br. 325. 18.
11. DJUROVIĆ, V. : Sistemska analiza.. VIZ Beograd. 1984. 173.194.
12. MOLAK, B. : Vatrogasni vijesnik.VZRH, Zagreb, 2001, Br. 10, 24-25.
13. PRUSEC, S.: Izvješća. SCZ. MORH. Zagreb. 1993. 64.
14. ALDERSLADE, J. : NN.WHO Development of a disasters preparedness tool kit for nursing and midwifery Report on a WHO meeting Coleraine, UK. 20-21. August 1999. European Health 21. Target 18.1999.3-4.
15. VUJEVIĆ, M.: Uvođenje u znanstveno-istraživački rad. Informator, Zagreb, 1988.
16. ŽIGIĆ, D., JANOŠEVIĆ, D., PERTOT, V., KONSTANTINOVIĆ, D. :Metodologija naučno-istraživačkog rada u opštoj medicini. Med.knjiga Beograd-Zagreb, 1988.
17. Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. NN, Br. 32/02.